

100 v.

**Sedmigradskys Småbarnsskola.II.
& Kumppanuustalo Hanna (1913-2013)**

Kustantaja

Helsingin kaupunki, Sosiaali-
ja terveysvirasto &
Kumppanuustalo Hannan
alueellisen Asukastoiminnan
Tuki ry

Tekstin kokoaminen

Marjatta Vesterinen

Tekstin käännöstyöt

Paul Lepistö

**Valokuvat ja vanhojen
valokuvien kokoaminen**

Vesa Sorjonen
(Lähde kuvan yhteydessä)

Kannet

Leena-Kaisa Honkonen
ja Vesa Sorjonen

Taitto

Leena-Kaisa Honkonen
ja Jaakko Hyvönen

Reprotyöt

Leena-Kaisa Honkonen

Painopaikka

SLY-Lehtipainot Oy,
Kirjapaino Uusimaa 2012

Painos 700 kpl

ALKUSANAT

Helsingin Alppilassa, Sturenkadun ja Porvoonkadun kulmassa villiviiniä kasvavan muurin suojassa sijaitsee vanha kaunis punatiilinen rakennus. Talon puisen päätyoven yläpuolella lukee vanhoihin juh-
lallisiin kirjaimiin **Sedmigradskys Småbarnsskola. II.** Nimi on kaiverrettu kiveen talon valmistumis-
vaiheessa vuoden 1913 lopulla. Saman rakennuksen jykevän ja koristeellisen rautaportin yläpuolella
kaartuu puinen ruskea kyltti. Puuhun on maalattu keltaisiin kirjaimiin Kumppanuustalo Hanna.
Toinen P-kirjaimista kohoaa oranssin leijan mukana ylöspäin, kohti unelmia, joita tämä satavuotias
talo kaunotar on alusta alkaen pitänyt sisällään. **Kumppanuustalo Hannan** toiminta rakennuksessa
alkoi vuonna 2005. Se oli pitkän kehittämistyön tulos ja ison, erilaisista ihmisistä koostuvan kump-
panuusverkoston yhteisen unelman täyttymys.

Talo rakennettiin pienten lasten kouluksi vanhan herran, nimineuvos **Franz Fredric Sedmigradskyn**
testamenttaamin varoin. Vuodesta 1913 alkaen aina vuoteen 2004 talo on toiminut pienten lasten
kouluna tai päiväkotina ja 2005 alusta lähtien kumppanuuden talona, jossa Helsingin kaupun-
ki, alueen asukkaat, järjestöt ja oppilaitokset ovat voineet yhdistää tietonsa, taitonsa ja voimansa
yhteisten, hyvinvointia tuottavien unelmien tavoittelemiseksi. Vuonna 2013 juhlimme rakennuksen
satavuotista taivalta ja muistellemme monin tavoin kaikkea sitä mitä talossa on ollut ja tapahtunut.
Juhlavuoteemme sisältyy useita tapahtumia kulttuuriesityksineen, näyttelyitä, muisteluiltoja, 100-
vuotis juhladvd:n ja Sedmigradskyn muotokuvamaalauksen julkistaminen. Päätämme juhluvuoden
lasten tapahtumaan tammikuussa 2014, jolloin on kulunut tasan sata vuotta siitä kun rakennukseen
tulivat ensimmäiset pienet koululaiset. Muistojen ja rakennuksen historian keräämisessä on ollut mu-
kana iso joukko ihmisiä. Kiitokset Teille kaikille. Rakennus on ollut 1970-luvulla myös purku-uhan
alla. Erityiskiitokset Alppila Seura ry, Olli Laineelle (pj) ja Hanna Rothmanin lastentarhan lasten
vanhemmille sekä jokaiselle, joka oli osallisena taistelemassa rakennuksen puolesta. Ilman Teitä emme
juhlistaisi upean talo kaunottaremmen satavuotista taivalta.

Kiitokset Mia Kunnaskarille, joka vuonna 2007 ryhtyi tutkijan työotteella keräämään rakennukseen,
sen historiaan ja toimintaan liittyvää tietoa. Tähän juhlalehtiseen olemme lainanneet osia Kunnaska-
rin tiivistetystä ja elävästi kirjoitetusta tekstistä. Ne ovat kokonaisuudessaan luettavissa kaupungin-
osasivulta www.alppila.net. Iso kiitos Sosiaaliviraston Alppiharjun aluetoimiston ja Espoo-Vantaan
ammattikorkeakoulun (nyk. Laurea) intohimoiselle kehittämistyölle vuosina 1996-2004 sekä asuk-
kaiden ja järjestöjen sinnikkäälle verkostolle. Kumppanina kentällä yhteistyöohjelman yksi tulos on
Kumppanuustalo Hanna. Kiitos Helsingin kaupungille, kaikille viranhaltijoille ja luottamushenki-
löille, jotka ovat edistäneet rakennuksen säilyttämistä ja tukeneet sen toiminnan jatkumista. Kiitokset
Teille, jotka olitte tekemässä päätöksiä vuonna 2004, kun rakennus vapautui L'ecole Francaise Jules
Vernen, pienten lasten koulun käytöstä ja mahdollistitte kumppanuuden arjen tasolla. Hanna on
meille monien mahdollisuuksien talo. Sydämen kiitokset alppilalaiselle Tarja Vauhkoselle, joka ”löysi”
talon ja ihan jokaiselle osalliselle yhteisistä ponnisteluista ja unelmiin uskomisista. Kiitokset Sed-
migradsky Säätiölle hyvästä yhteistyöstä juhluvuoiteemme liittyen. Erityiskiitokset Kumppanuustalo
Hannan kummille ylisosiaalineuvos Aulikki Kananojalle, joka silloisena sosiaaliviraston toimitusjoh-
tajana rohkeasti katsoi tulevaan ja antoi korvaamattoman tukensa kehittämistyölle ja talon toiminnan
aloittamiselle.

Helsingissä 12.12.2012

Marjatta Vesterinen, Sirkku Miettinen ja Hannan kumppanuusverkotot

FÖRORD

I Alphyddan i Helsingfors, i hörnet av Sturegatan och Borgågatan, står en gammal, vacker byggnad av röttegel, skyddad av en mur täckt av vildvin. Ovanför husets gaveldörr av trä finns en gravering gjord med gammaldags högtidlig text. Den lyder: **Sedmigradskys Småbarnsskola II**. Namnet är graverat i slutet av år 1913 då huset byggdes. Huset har en mäktig och prydlig järnport, vid portens rundade topp finns en brun skylt av trä. Skylten har en gulmålad text: KumpPanuustalo Hanna. En av bokstäverna ”P” höjer sig mot skyn lyft av en orangefärgad drake, upp mot drömmarna som denna hundraåriga skönhet till hus har hållit inom sig sedan det byggdes. **Kumppanuustalo Hannas** verksamhet i byggnaden började år 2005. Detta var ett resultat av ett långt utvecklingsarbete och en fullföljning av en gemensam dröm delad av ett stort partnerskapsnätverk av olika människor.

Huset byggdes med tillgångar som härstammade från gamle herrn titullärrådet **Franz Fredric Sedmigradskys** testamente till en skola för små barn. Fr.o.m. år 1913 ända till år 2004 har det funnits en småbarnsskola eller ett daghem i huset, och fr.o.m. början av 2005 har huset varit ett partnerskaps-hus där Helsingfors stad, områdets invånare, organisationer och läroanstalter har kunnat sammansätta sin kunskap, sina förmågor och krafter för att uppnå gemensamma drömmar som gynnar välfärd. År 2013 firar vi ett hundraårsjubileum av huset och vi memorerar på många olika sätt allt som har förekommit och hänt i huset. Under jubileumsåret skall många evenemang arrangeras, dessa inkluderande föreställningar, utställningar, memoarkvällar, lanserandet av en 100-års jubileums-dvd och porträttet av herr Sedmigradsky. Vi skall avsluta jubileumsåret med ett evenemang för barn i januari 2014, då det har förflutit exakt 100 år sedan de första små skolbarnen kom till huset. En stor mängd människor har bidragit till uppsamlingen av minnena och historien av huset. Ett varmt tack skall Ni alla ha. Byggnaden har också varit under rivningshot på 1970-talet. Ett särskilt tack tillhör sällskapet Åshöjden r.f., Olli Laine ordf., Hanna Rothmans barnträdgårds föräldrar och alla som bidrog till bevarandet av byggnaden. Utan Er skulle vi inte fira detta jubileum av vårt underbart sköna hus.

Tack till Mia Kunnaskari som år 2007 med greppet av en forskare började samla kunskap om husets historia och verksamhet. Till detta jubileumsblad har vi lånat delar av Kunnaskaris levande och koncentrerade text. Denna kan läsas i helhet på Alphyddans stadsdelssidor: www.alppila.net. Ett tack tillhör även Helsingfors stad och de ämbetsinnehavare och fullmäktige som har främjat bibehållandet av byggnaden och stött verksamheten både som småbarnsskola och daghem. Vi tackar Socialverkets socialservicebyrå i Åshöjden och Esbo-Vanda yrkeshögskola (nuv. Laurea) för ett passionerat utvecklingsarbete under åren 1996-2004. Tack skall även nätverket som består av invånarna och organisationer ha. Ett av samarbetsprojektets Kumppanina kentällä resultat är faktiskt Kumppanuustalo Hanna. Tack även alla Ni som fattade beslut när byggnaden blev tillgänglig av L'ecole Francaise Jules Vernes småbarnsskola sommaren 2004 och möjliggjorde partnerskapet av invånare, myndigheterna, organisationer och läroanstalter på en vardaglig nivå. Huset har för oss alla blivit ett utrymme för stora möjligheter. Ett hjärtligt tack till Tarja Vauhkonen, boende i Alphyddan som ”hittade” huset och till alla som bidrog till de gemensamma ansträngningarna och trodde på drömmarna. Tack för Stiftelsen Sedmigradsky för gott samarbete beträffande vårt jubileums år. Ett särskilt tack tillhör översocialrådet Aulikki Kananoja, husets gudmor och dåvarande VD för socialverket som orädd såg mot framtiden och gav ett oersättligt stöd för utvecklingsarbetet och starten av huset.

Helsingfors 12.12.2012

Marjatta Vesterinen, Sirkku Miettinen och Hannas partnerskapsnätverk

Sedmigradskys Småbarnsskola. II. & Kumppanuustalo Hanna 100-års jubileumsblad

Förläggare:

Helsingfors stad, Social-
och hälsovårdsverket &
Kumppanuustalo Hannan
alueellisen Asukastoiminnan Tuki rf

Text ihopsatt av

Marjatta Vesterinen

Textöversättning

Paul Lepistö

Fotografier och samling

av gamla foton

Vesa Sorjonen
(bild ref.)

Omslag

Leena-Kaisa Honkonen
ja Vesa Sorjonen

Layout

Leena-Kaisa Honkonen
ja Jaakko Hyvönen

Repro

Leena-Kaisa Honkonen

Tryckeri

SLY-Lehtipainot Oy,
Kirjapaino Uusimaa 2012

Upplaga 700 st

MIES TALON TAKANA

Franz Fredric Sedmigradsky syntyi 15.10.1783 Tukholmassa. Hänen sukujuurensa olivat äidin kautta Ruotsissa ja isän kautta Itävallassa. Isä Franz Joseph saapui Ruotsiin noin kahdeksan vuotta ennen poikansa syntymää. Tällöin isä käytti sukunimeä Hörl mutta otti myöhemmin oman vanhan alkuperäisen sukunimensä Sedmigradsky käyttöön. Isä toimi ensin itävaltalaisen kreivin kamaripalvelijana, sittemmin Ruotsin hovissa tallipalvelijana ja lopulta hovimestarina. Franz Fredricin äiti Margaretha Maria Törnblom työskenteli myös hovissa kuningattaren kamarirouvan apulaisena. Vuonna 1782 vihityn parin perheeseen ei syntynyt muita lapsia. Tiedetään, että isä aloitti itsellisenä ravintoloitsijana vuosisadan lopulla ja perhe kokosi hetkeksi mukavan omaisuuden.

Franz Fredricin äidinkieli oli ruotsi ja todennäköisesti myös saksa. Hänen lapsuusvuosistaan ei ole paljoa tietoa, mutta luultavasti hän mieluiten istui piirtämässä ja maalaamassa, sillä jo nuorukaisena hän oli tehnyt päätöksen omasta tulevaisuudestaan. Hän halusi tulla taiteilijaksi, taidemaalariksi. Franz Fredric opiskeli jo 15 vuotiaana Ruotsin kuninkaallisessa taideakatemiassa ja sai mm. mitalin ornamenttien maalaamistaidoistaan. Elämäntyönsä Franz Fredric Sedmigradsky teki piirustuksenopettajana. Koulussa hän tutustui kreivi Gustaf Mauritz Armfeltin poikiin ja tuttavuudella olikin kauaskantoiset seuraukset.

23-vuotiaana (1806) Sedmigradsky tuli Suomen Turkuun, jossa isä-Armfelt toimi Turun Akatemian kanslerina. Mitä Sedmigradskyn elämässä tapahtui ennen vuotta 1812 ei ole tarkkaan tiedossa, ehkä sota Venäjän ja Ruotsin välillä (1808-09) muutti suunnitelmia. Sodan seurauksena Suomesta tuli Venäjän autonominen suurruhtinaskunta. Kotiinpaluu Ruotsiin olisi ollut vaikeaa, perheen tilanne huononi, taloustilanne romahti ja isä kuoli 1810. Sedmigradsky oli tiettävästi Suomessa koko tämän ajan ja Armfelt nimitti hänet Akatemian piirustuksenopettajaksi vuonna 1812. Asiakirjojen mukaan hän piti virkaa hallussaan aina vuoteen 1840, mutta koko ajan virkaa hoitivat sijaiset. Kesällä 1817 Sedmigradsky siirtyi Pietariin Saksalaisen Korkeakoulun (Die Deutsche Hauptschule zu St. Petri) piirustuksenopettajaksi. Tuolta ajalta hänet tunnetaan myös yksityisopettajana. Viimeistään Pietarissa Sedmigradskyn taloudellinen tilanne parani. Tiedossa on, että Sedmigradskyn äiti kuoli Ruotsissa vuonna 1824.

Sedmigradsky palasi Pietarista Suomen suurruhtinaskunnan uuteen pääkaupunkiin Helsinkiin vuonna 1841 varakkaana miehenä. Hänellä oli vakiintunut arvoasema ja hänelle oli myönnetty nimineuvoksen arvonimi. Asunnokseen hän hankki kolmikerroksisen kivitalon Dromedaarin korttelista, nykyinen Pohjois-Esplanadi 21. Hän muutti yksin ja asui myös loppuelämänsä ilman perhettä ja omaisia. Sedmigradsky omisti myös muita maa-alueita ja kiinteistöjä Helsingissä. Vanhuuden päiviään Sedmigradsky vietti kaupungin ja

Muotokuva: Johan Eric Lindh (Sedmigradsky säätiö)

Kuka oikein oli tämä nimineuvos Sedmigradsky, joka 1800-luvun puolivälissä testamenttasi huomattavan summan rahaa ja omaisuutta, jotta Helsinkiin perustettaisiin kouluja vähävaraisten vanhempien pikkulapsille?

meren lähellä (nykyisen Museokatu 7 kohdalla) sijaitsevalle maaseutuasunnollaan, jossa oli suuri puutarha, hevosia, kanoja, vuohia ja muita eläimiä. Taidemaalari Franz Fredric Sedmigradskyn teoksia on mm. Sinebrychoffin taidemuseossa ja Sedmigradsky säätiön kokoelmissa.

Vanha herra eli varsin säästeliäästi ja omaisuuteensa nähden jopa vaatimattomasti. Helsingissä lapset tunsivat Sedmigradskyn nimellä vanha herra (den gamle herrn) nähdesään hänet Esplanadin puistossa kävelyllä tai istumassa yksinään puiston penkillä. Kerrotaan, että lapset jopa vähän

pelkäsivät vanhaa miestä, joka kulki nuklavierussa sinisessä frakissaan ja harmaassa hatussaan. Mutta ne lapset, jotka uskalsivat häntä lähestyä, huomasivat pian että hän oli aina iloinen ja hyvällä tuulella sekä hyvin ystävällinen lapsia kohtaan. Hänellä oli mukanaan pieni pussukka, josta aina löytyi lapsille karamelleja ja kun pussi tyhjentyi, lapset katosivat ja hän jäi jälleen yksin. Elämäntyönsä opettajana tehneen Sedmigradskyn sydäntä lähellä olivat lapset ja heidän tulevaisuutensa. 1800-luvun puolivälissä pienten lasten hoito ja kasvatusta olivat alkutaipaleellaan.

Kun Franz Fredric Sedmigradsky tunsikin voimiensa vähenevän, laati hän keuhkokuumeen 1855 yksityiskohtaisen testamentin pientenlastenkoulun perustamiseen. Vanha herra kuoli syyskuun 4. päivänä samana vuonna. Testamentissa oli tarkat ohjeet koulun perustamiseksi ja toimintaperiaatteet oli tarkoin määritelty. Köyhien vanhempien lasten tuli saada maksutonta hoitoa ja opetusta. Moraaliset kriteerit täyttävän johtajattaren ("Kastellanska") asunnon tuli sijaita koululla. Keittiöpuutarhan hoito oli oleellinen osa lasten askareita. Lukukaudet piti aloittaa hartaushetkellä. Puuteenalaisten lasten piti saada aamuisin ja iltaisin ravintoa, ja kaikkein köyhimmille piti hankkia myös vaatteita ja kenkiä.

Testamentissa oli tarkat ohjeet koulun perustamiseksi ja toimintaperiaatteet oli tarkoin määritelty.

Testamentin tahdon mukaisesti koulu oli periaatteessa maksuton, mutta varakkaimmilla oppilailta perittiin kopeekan päivämaksu. Varakkaimpien lasten isät kuuluivat ylimpään sosiaaliryhmään (esim. tuomari, porvari), erilaisten palveluammattien edustajiin, käsityöläisiin (esim. seppä) ja ylempiin ammattimiehiin. Alempiin varallisuusluokkiin kuuluivat mm. työläiset ja kisällit. Myös merimiesten leskien ja työläisten lapsia oli joukossa runsaasti. Sedmigradskyn koulujen opetus vakiintui fröbeliläiseksi, painottaen kodinomaista ilmapiiriä ja että "leikki on lapsen työtä". Franz Fredric Sedmigradsky on haudattuna Helsingin Hietaniemessä.

Ensimmäinen Sedmigradskyn Smäbarnsskola rakennettiin vuonna 1859 omalle tontilleen Mariankadulle (nyk. Mariankatu 24) ja vuonna 1898 toiminta laajeni Kallioon kun Sedmigradskyn pientenlastenkoulu nro 2 rakennettiin ensin Neljännelle linjalle. Koulu toimi siellä vuoteen 1912 ja jatkoi samalla Sedmigradskyn Smäbarnsskola II nimellä uusissa tiloissa Sturenkatu 12:ssa. Franz Fredric Sedmigradskyn testamentin henki elää edelleen. Helsingissä toimii neljä Sedmigradskyn päiväkotia joita ylläpitää Sedmigradsky säätiö. Säätiö omistaa yhä vanhan herran ostaman rakennuksen ja tontin Pohjois-Esplanadilla.

MANNEN BAKOM HUSET

Franz Fredric Sedmigradsky föddes i Stockholm 15.10.1783. Hans rötter härstammar från moderns sida i Sverige och från faderns i Österrike. Fadern Franz Joseph anlände till Sverige ungefär åtta år innan sin sons födelse. Då använde han namnet Hörl men tog senare i bruk sitt eget gamla namn Sedmigradsky. Fadern tjänstgjorde först som kammarbetjänt hos en österrikisk greve, sedermera som stallbetjänt i svenska hovet där han slutligen blev hovmästare. Franz Fredrics mor Margaretha Maria Törnblom tjänstgjorde även hon i hovet som assistent för drottningens kammarfru. Paret som giftes år 1782 fick inga andra barn. Man känner till att fadern blev en självständig krögare och att familjen för en tidsperiod införfäddade en rätt så hygglig egendom.

Franz Fredrics modersmål var svenska och troligen även tyska. Hans barndomsår är icke så välkända men han kan tänkas ha gärna målat och ritat för redan som yngling hade han gjort ett beslut om sin framtid. Han skulle bli konstnär, en målare. Franz Fredric studerade redan som 15 åring i den svenska Kungliga Akademin för de fria konsterna och han fick bl.a. en medalj för sin kunnighet i ornamentsmåleri. Sitt livsverk gjorde han som ritlärare. I skolan gjorde han bekantskap med greve Gustaf Mauritz Armfelts söner, detta kom att ha långtgående konsekvenser.

Vem var egentligen detta titullärråd Sedmigradsky, som i mitten av 1800-talet testamenterade en betydande summa, pengar och egendom till för att skolor skulle grundas för barn till fattiga familjer?

Foto: Vesa Sorjonen

Som 23-åring (1806) kom Sedmigradsky till Åbo, där greve Armfelt hade tjänst som kansler vid Åbo Akademi. Vad som hände i Sedmigradskys liv innan år 1812 känner man inte så väl till, det är möjligt att kriget mellan Ryssland och Sverige ändrade hans planer. Som följd av kriget blev Finland ett autonomiskt storfurstendöme för Ryssland. Det skulle ha varit svårt att flytta tillbaka till Sverige, familjensituation försvårades, ekonomin kollapsade och fadern dog år 1810. Sedmigradsky vistades såvitt man vet i Finland hela denna tid och Armfelt utsåg honom till ritlärare vid Akademin. Enligt dokument behöll han denna tjänst ända till 1840 men under hela denna tid skötte vikarier arbetet. Under sommaren 1817 övergick han som lärare till St. Petersburgs tyska högskola (Die Deutsche Hauptschule zu St. Petri) Under denna tid blev han även känd som privatlärare. Senast under denna tid blev hans ekonomiska situation bättre. Man vet att hans mor dog i Sverige år 1824.

Sedmigradsky återvände som en förmögen man till Finlands storfurstendömes nya huvudstad Helsingfors år 1841. Han hade en väletablerad värdighet och hade blivit utsedd till titullärråd. Som bostad skaffade han ett trevåningshus i kvarteret Dromedaren, nuvarande Norra Esplanaden 21. Dit flyttade han ensam och han bodde även resten av sitt liv ensam, utan familj och anhöriga. Sedmigradsky ägde även andra landområden och fastigheter i Helsingfors. Sin ålderdom tillbringade han i närheten av både staden och havet på sitt landställe som fanns på nuvarande Museigatan 7. Där hade han en stor trädgård, hästar, höns, getter och andra djur. Konstnären Franz Fredric Sedmigradskys målningar kan ses på bl.a. konstmuseet Sinebrychoff och i Stiftelsen Sedmigradskys samlingar.

Den gamle herrn levde mycket sparsamt och hans förmögenhet i beaktande t.o.m. anspråkslöst. Barnen i Helsingfors kände Sedmigradsky som "Den Gamle Herrn" när de såg honom på promenad i Esplanadparken eller sittandes på parkbänken. Det berättas att barnen ibland t.o.m. var litet rädda för den gamle mannen som gick omkring i sin slitna kappa. (Z. Topelius- "Den Gamle Herrn") Men de bar-

nen som vågade närma sig herrn blev vänligt bemötta och de märkte att han alltid var på gott humör och hade med sig en liten påse med godis som han delade till barnen, när påsen blev tom satt han ensam kvar, så beskriver Topelius. Sedmigradsky hade gjort sitt livsverk som lärare och barnen och deras framtid stod honom mycket nära. I mitten av 1800-talet tog småbarnsvård och uppfostring sina första steg.

När Franz Fredric Sedmigradsky kände att hans krafter började sina, gjorde han på våren 1855 upp ett detaljrikt testamente till för att en småbarnsskola skall grundas. Den gamle herrn avled den 4 september samma år. I detta testamente fanns noggranna instruktioner om hur skolan skulle grundas och enligt vilka principer den skulle drivas. De fattiga familjernas barn skulle erhålla kostnadsfri skötsel och undervisning. Skolans husmor ("Kastellanskan") skulle uppfylla de moraliska kraven och hennes bostad skulle vara på skolans område. Skötseln av kökets trädgård uppgjorde en viktig del av barnens sysselsättning. Terminen skulle påbörjas med en andaktsstund. De barn som levde i brist skulle varje morgon och kväll få måltider och de allra fattigaste skulle erhålla även skor och kläder. Enligt testamentets vilja var skolan i princip kostnadsfri men de förmögnare eleverna fick betala en kopeks dagavgift. De förmögnare barnens föräldrar kom från en högre socialklass, de var t.ex. domare eller borgare, men hade även olika serviceämbeten eller så var de hantverkare t.ex. smeder. Till grupper med lägre inkomster hörde arbetare och gesäller. Hos eleverna fanns även åtskilliga barn till änkor, t.ex. sjömansänkor. Undervisningen i Sedmigradskys skolor etablerades som fröbelsk, med betoning av en hemlik atmosfär och att "lek är barnens arbete". Franz Fredric Sedmigradskys grav finns på Sandudds begravningsplats i Helsingfors.

I detta testamente fanns noggranna instruktioner om hur skolan skulle grundas och enligt vilka principer den skulle drivas.

Den första Sedmigradskys Småbarnsskolan byggdes år 1859 på en egen tomt på Mariagatan (nuvarande Mariagatan 24) och år 1898 utvidgades verksamheten till Berghäll när Sedmigradskys Småbarnsskola nr.2 byggdes ursprungligen på Fjärde Linjen. Där fanns skolan ända till år 1912 då den flyttade med samma namn till nya utrymmen på Sturegatan 12. Andan i Franz Fredric Sedmigradskys testamente lever fortfarande vidare, i Helsingfors finns fyra Sedmigradskydaghem som upprätthålls av Stiftelsen Sedmigradsky. Stiftelsen förvaltar fortfarande huset och tomten som "Den Gamle Herrn" köpt på Norra Esplanaden.

ALUEEN JA RAKENNUKSEN HISTORIAA

Alkuvuosikymmeninä 1900-luvulla Alppilan (Alppiharjun) alue oli melko harvaan asuttua. Kadut olivat valmiina, mutta tontit rakentamattomia. Talot olivat enimmäkseen puusta ja osaksi kivistä. Vain muutama kokonaan kivistä rakennettu talo oli olemassa ja ne ovat melkein kaikki yhäkin jäljellä. Useissa puutaloissa asui ajureita, joten talojen piharakennuksiin kuului myös talli. Hevonen oli tavallisin kulkuneuvo. Porvoonkadulle asti tuli ”Punaisen linjan” raitiotievaunu ja kääntyi siitä takaisin ajaen Hakaniemen kautta Lapinlahteen Marian sairaalan edustalle. 1920-luvun alkupuolella raitiotielinjaa jatkettiin ja pääte pysäkkejä siirrettiin. Punaisen linjan tilalle Alppilaan tuli sittemmin ”Keltainen linja” joka myöhemmin muuttui ”Kolmoseksi”. Reitti on pysynyt suht samana alusta alkaen.

Alueella oli metsäisiä kallioita niin paljon, että talviset marjat poimittiin aivan kotinurkilta. Keväisin riitti valko- ja sinivuokkoja, kieloja ja kallio-orvokkeja, leskenlehdistä puhumattakaan. Alppilan puistossa käytiin myös perhekunnittain katsellessa lammikossa uiskentelevia lintuja. Lajeja oli runsaasti, ei ainoastaan joutsenia ja ankkvoja. Lapsille oli leikki- ja temmellyspaikkoja. Alppilan puisto oli suosittu helsinkiläisten kävelyretkikohde, siellä oli vuonna 1870 perustettu Alphyddan - ravintola, siellä ja puistossa juhlittiin isolla joukolla pyhäpuvuissa vappua ja talvisin puiston hyppyrimässä pidettiin mäkipilpailuja. Yleisöä oli aina runsaasti. Talven riemuihin kuului myös lasketteleminen alas ”Karjalankäkeä” eli Karjalankatua Viipurinkadulle. Siellä vilisi suksia, kelkkoja, potkureita, tolppakelkkoja ja joku saattoi tasapainotella puuluistimillaakin, platikoista puhumattakaan. (Alppila-lehti 4/1971 Alppiharjun menneisyyttä, Irja Varo)

Kuva: Marjatta Salmisen kotiarkisto

Helsingin 12. kaupunginosaan, kortteli 370, tontille n:o 1 rakennettiin Sedmigradskys Smäbarnsskola II. Tämän kauniin talon, Sturenkadun ja Porvoonkadun kulmaukseen, suunnitteli arkkitehtitoimisto Jung & Fabritius. Emil Fabritius on allekirjoittanut kaikki talon piirustukset, joten hän lienee ollut pääsuunnittelija. Rakennus edustaa 1910-luvun aikana vallinnutta pohjoismaiseen, lähinnä ruotsalaiseen ja tanskalaiseen arkkitehtuuriperintöön perustuvaa tyyliuuntausta. Yksinkertaisen puhtaassa julkisivussa on taidolla yhdistetty tiiliarkkitehtuurin erityispiirteitä rapattujen suurimuotoisten pintojen kanssa. Rakennuksen asemakaavallinen sijainti osoittaa samaa omaperäisyyttä, hyvää makua ja varmaa materiaalin tajua kuin ulkomuodotkin. Talon eteläpuolelle on muurin varaan nostettu terassi, jolle suunniteltiin

ja rakennettiin puutarha. Rakennus asettautuu kohtisuoraan katua vasten avaten kadulle päin jyrkän taitekattoisen päätyjulkisivun. Nykyisinkin rakennus muureineen ja terassipihoineen muodostaa eheän, dynaamisen ja persoonallisen kokonaisuuden. (Alppila-lehti 4/1974)

Rakentaminen käynnistyi 1912 ja loppukatselmus oli joulukuussa 1913. Työ viivästyi mm. rakennustyöläisten lakon vuoksi. Ensimmäiset lapset tulivat kouluun tammikuussa 1914 ja Sedmigradskys Smäbarnsskola toimi Sturenkadulla vuoteen 1958 asti. Tämän jälkeen talo opittiin tuntemaan ”Rothmanin talona” kun Helsingin kaupungin ruotsinkielinen Hanna Rothmans barnträdgård (lastentarha Hanna Rothman) aloitti 1960-luvulla rakennuksessa toimintansa. Itse Johanna Sofia Rothmanin elämäntyö ja perintö liittyvät Ebeneser-säätiöön, kansanlastentarhojen perustamiseen ja lastentarhaopettajien koulutuksen aloittamiseen Suomessa. Sturenkadun rakennus ei liittynyt millään lailla hänen henkilönsä. Lastentarha Hanna Rothman toimi rakennuksessa 1980-luvulle saakka.

Kuvat: Vesa Sorjonen, Alppilehti

1970-luvulla rakennus lastentarhatoimintoihin joutui suureen vaaraan. Rakennus oli purku-uhalla. Liikenneväylän leventäminen ja liiketalojen rakentaminen tontille olivat käsittelyssä kaupunkisuunnittelulautakunnassa ja sieltä annettiin jo päätös, joka salli koulutalon hävittämisen. Uhka liittyi tonttikauppoihin jolla Sedmigradsky säätiön omistus oli siirtymässä Polar-rakennusyhtiölle. Alppila Seura ry (kaupunki- ja kotiseutujärjestö) käynnisti yhdessä Hanna Rothmanin lastentarhan vanhempien ja alueen asukkaiden kanssa rakennuksen suojelusta ja sen päiväkotitoiminnasta voimakkaan taistelun. Asiakirjoja, kyselyjä, hakemuksia vedoten myös rakennuksen kulttuurihistoriallisiin arvoihin, toimitettiin Helsingin kaupungille eri hallintokuntiin, kaupunginvaltuustolle, lääninhallitukselle jne. useiden vuosien ajan. Sitkeän taistelun tuloksena suojelupäätös rakennuksesta tuli vuonna 1975 ja sen jälkeen jatkui kamppailu päivähoitotoiminnan puolesta aina 1970-luvun loppuun asti. Asemakaavan mukaan rakennusta ei saa purkaa ja se on säilytettävä lasten käytössä (Alppila-lehdet 1973-1979).

Prosessin jälkeen kaupunki osti saneeratun talon päiväkotikäyttöön ja kaupungin lastentarha toimi rakennuksessa yhteensä kaksi vuosikymmentä. Ongelmia tuotti Sturenkadun vilkas liikenne, saasteet, erityisesti lyijy ja siksi lastentarha lakkautettiin 1980-luvulla. Tällöin ilmeisesti rakennuksen jossakin osassa on ollut myös terveydenhuollon yksikkö, sillä

ihmisten muistoissa on tulleet esille käynnit mm. rokotus- asemalla. Talo palasi pienten lasten käyttöön jälleen 1990-luvun puolessa välissä ja L'ecole Francaise Jules Verne Helsinki, pienten lasten osasto muutti taloon vuonna 1997. Talo pihoineen ihastutti, mutta vaikeuksia tuotti pitkä etäisyys emokouluun. Koko koulun toiminta haluttiin saman katon alle ja uusien isompien tilojen etsintä tuotti tuloksen vasta vuonna 2004. Muutto Lehtisaareen toteutui saman vuoden kesällä. Tämän jälkeen, kaupungin tarkan käyttötarkoituksen muutoslupakäsittelyn ja pienten remonttien myötä alkoi **Kumppanuustalo Hannan** aika.

Kumppanuustalo toiminta käynnistyi vuoden 2005 alusta. Sitä ennen, talon katutasossa sijaitsevassa kolmen huoneen ja keittiön huoneistossa, oli vuoden 2001 alusta alkaen toiminut Alppiharjun toimisto, "Via Hanna" yhden huoneen asukastila ja kellarissa alueen työttömien kalastuksen tukikohta "Kalakolo". Toiminta oli osa Helsingin kaupungin sosiaaliviraston, alueen asukkaiden, jäjestöjen ja oppilaitoksen yhteistä kehittämistyötä. Unelma tilasta ja mahdollisuuksien talosta oli syntynyt jo loppuvuonna 1997 ja seitsemän vuoden odotuksen jälkeen se toteutui. Verkostoilla oli valmiina suunnitelmat toiminnan sisällöistä ja jokaista toimijaa kunnioittaen yhteisen tekemisen henki oli vahvana. Vallilan aluettyö tuli mukaan verkostoihin asukkaineen ja työntekijöineen. Talosta tuli koko Helsingin keskisen suurpiirin ja eteläisen Helsingin alueen asukastila.

Helsingin kaupunki hallinnoi edelleen taloa ja Sosiaalivirasto vastaa talon vuokrasta ja 1.1.2013 alkaen Sosiaali- ja terveysvirasto. Kolmikerroksisen talon tiloissa on viranomaistoimintaa (3krs. ja katutaso) ja kumppanuustoimintaa (1-2krs eli keittiö ja pihakerros). Talo on avoin kaikille helsinkiläisille, eikä ovelta käännnytetä pois muualtakaan tulleita. Nimi- kilpailun kautta etsittiin sopivaa nimeä ja tulokset julistettiin maaliskuun 18.päivä 2005. Kaunis talo sai kauniin nimen **Kumppanuustalo Hanna**.

OMRÅDETS OCH BYGGNADENS HISTORIA

I början av 1900-talet var Alphyddan och Åshöjden ett relativt glest bebott område. Gatorna var färdiga men tomterna obbyggda. Husen var mest av trä och delvis av sten. Endast ett fåtal av husen var helt av sten, och de flesta av dem står fortfarande kvar. Många av trähusen var bebodda av droskförare, ett stall fanns ofta på innangården. Hästen var det vanligaste transportmedlet. Den ”Röde linjens” spårvagn kom ända till Borgågatan där den svängde och körde via Hagnäs till Lappviken utanför Maria Sjukhus. I början av 1920-talet fortsattes linjen och ändhållplatserna flyttades. Röde linjens spårvagn blev senare Den ”Gula Linjen” som sedermera blev ”Trean”. Linjen har varit tämligen oförändrad sen dess.

På området fanns skogsklädda klippor så pass mycket att man kunde plocka bär alldeles vid hemhörnen. Vid vårtid kunde man hitta rikligt med vit- och blåsippor, liljekonvaljer, violer och framför allt tussilagor. I parkerna i Alphyddan kom familjer åt att skåda på fåglarna som simmade i dammarna. Det fanns ett flertal arter, inte enbart svanar och ankor. Barnen hade lek- och spelplatser. Alpparken var ett populärt mål för promenader, där fanns restaurangen Alphyddan som grundades år 1870. Där och runt om i parken firades första maj i söndagskläder och på vintrarna hoppade man backhopp i parkens hoppbacke. Där fanns alltid en

stor publik. Till vinternöjen tillhörde även åkning ned längs ”Karjalämäki” dvs. längs Karelargatan ned till Viborgsgatan. Där vimlade det av skidor, källkar, sparkstöttingar, någon kunde balansera med träskridskor osv. (tidningen Alppila 4/1971 törflutna Åshöjden, Irja Varo)

I Helsingfors 12:e stadsdel, i kvarteret 370 på tomt nr.1 byggdes Sedmigradskys Småbarnsskola II. Det vackra huset i hörnet av Sture- och Borgågatan planerades av arkitektbyrån Jung & Fabritius, Emil Fabritius har underskrivit alla ritningar, så han torde vara den huvudsakliga konstruktören. Byggnaden representerar en under 1910-talet dominerande stilform som hade nordiskt, närmast svenskt och danskt ursprung. Den enkla och rena fasaden förknippas med ett konstfullt särdrag av tegelarkitektur tillsammans med rappade stora ytor. Byggnadens placering i stadsplanen tyder på samma fräscha säregenhet, goda smak och säkerhet gällande material som formgivningen har. På södra sidan av huset finns en terrass upplyft på en mur, där en trädgård byggdes. Byggnaden är placerad rakt mot gatan och öppnar mot gatan en brant gavel med nedvikt tak. Även idag utgör huset med sina murar och terrassgårdar en hel, dynamisk och personlig helhet.(Alppila-tidningen 4/1974)

Foto: Helsingfors stadsmuseum

Foto: Vesa Sorjonen

Byggarbetet sattes igång 1912 och slutbesiktningen var i december 1913. Arbetet fördröjdes av bl.a. byggnadsarbetarnas strejk. De första barnen anlände till skolan i januari 1914 och Sedmigradskys Småbarnsskola befann sig på Sturegatan ända till år 1958. Efter detta blev huset känt som "Rothmans hus" när Helsingfors stads svenskspråkiga Hanna Rothmans barnträdgård började sin verksamhet i byggnaden på 1960-talet. Johanna Sofia Rothmans livsverk och arv ansluter sig till Ebeneserstiftelsen och grundandet av folkbarnträdgårdar och utbildningen av barnträdgårdslärare i Finland. Byggnaden på Sturegatan har ingen koppling till hennes person. Hanna Rothmans barnträdgård verkade i byggnaden ända till 1980-talet.

På 1970-talet blev byggnaden med sin barnträdgårdsverksamhet utsatt för en stor fara. Hela byggnaden var under rivningshot. Breddandet av farleden och byggandet av affärshus behandlades redan hos stadsplaneringsnämnden där ett beslut som tillät rivandet av skolhuset redan hade tagits. Hotet var anslutet till en tomtrransaktion där äganderätten skulle övergå från Stiftelsen Sedmigradsky till byggföretaget Polar. Sällskapet Åshöjden rf. (en stads- och hembyggsorganisation) satte igång tillsammans med Hanna Rothmans barnträdgårds föräldrar och invånarna i området en våldsam kamp för att skydda byggnaden och dess barnträdgårdsverksamhet. Man befordrade dokument, förfrågningar och ansökningar där man även väddade till till byggnadens kulturhistoriska värde. Dessa skickades till Helsingfors stads olika administrationer och förvaltningar under flera års tid. Slutligen resulterade den långa kampen i ett bevaringsbeslut av byggnaden som kom år 1975, efter detta pågick ännu kampen om att få behålla daghemsverksamheten ända till slutet av 1970-talet. Enligt stadsplanen får byggnaden inte rivas och den måste bibehållas till barns åtgång. (Alppilattidningar 1973-1979).

Efter denna process köpte staden det sanerade huset för daghemsbruk och stadens daghem verkade i byggnaden under två decennier. Ett problem utgjorde dock den livliga trafiken

på Sturegatan och föreningarna, speciellt bly, vilket resulterade i att daghemmet stängdes på 1980-talet. Under denna period har även en enhet av hälsovården funnits i någon del av byggnaden eftersom minnen av vaccinationer har framkommit. Huset kom igen att bli i användning av små barn när blyfri bensin blev obligatorisk i mitten av 1990-talet. L'école Française Jules Verne Helsingfors småbarnsskolan flyttade in i huset år 1997. Man var förtjust med huset och dess gård, men det långa avståndet till moderskolan vållade problem. Det tog en tid att hitta nya utrymmen för skolan där alla kunde få plats under samma tak. Efter åtta år flyttade hela skolan till Lövä, det skedde under sommaren 2004. Efter detta och i och med en noggrann ändringstillståndsbehandling hos staden påbörjades tiden för **Kumppanuustalo Hanna**.

Partnersskapshusets verksamhet kom igång i början av år 2005. Innan detta fanns i husets gatuplan i en 3 rum och köks lägenhet Åshöjdens kontor, invånarutrymme "Via Hanna" och i källaren hade de arbetslösa i området ett bas för fiske "Kalakolo". Detta var en del av ett gemensamt utvecklingsarbete av socialverket i Helsingfors, invånarna i området, organisationer och läroanstalter. En dröm om ett gemensamt utrymme hade uppstått redan i slutet av år 1997 och efter en väntetid på sju år uppfylldes drömmen. Nätverket hade färdiga planer gällande verksamheten och med en respekt för varje aktör var andan att göra saker tillsammans stark. Vallgårds område deltog i nätverket med sina boende och arbetare Huset blev ett invånarutrymme för hela Helsingfors mellersta och södra del.

Helsingfors stad förvaltar huset fortfarande och socialverket (fr.o.m. 1.1.2013 Social- och Hälsovårdsväsendet) står för husets hyra. I huset på tre våningar finns myndighetsverksamhet (tredje vån och gatuplan) och partnerskapsverksamhet med kök o.s.v. i andra delar av huset. Huset är öppet för alla helsingforsbor och även andra är välkomna. Genom en namntävling letade man efter ett lämpligt namn och resultatet offentliggjordes den 18 mars 2005. Det vackra huset skulle heta **Kumppanuustalo Hanna**.

MUISTOJA VUOSIEN VARRELTA

Sedmigradskyn pientenlastenkoulu aloitti tässä rakennuksessa toimintansa 15.1.1914 ja avajaiset pidettiin saman kuun 24.päivänä.

Ensimmäisinä opettajina olivat **Nanny Lagerblad** ja **Edith Holmström** sekä myöhemmin **Margit Hollmerus** ja **Birgit af Hällström**. Aloitusvuonna oppilaita oli peräti 61 lasta. He olivat keskimäärin aloitusikää vanhempia, koska olivat odottaneet yli vuoden uutta koulurakennusta. Syksyllä aloitti 28 uutta oppilasta ja ikärakenne alkoi vakiintua. Kouluun tulittiin kolmen-neljän vanhana ja siirryttiin kansakouluun. Ilmoitus annettiin lehdessä ja kerrottiin pientenlastenkoulussa annettavan opetusta ns. fröbeliläisen metodin mukaan kolme-neljä tuntia päivässä ja kuutena päivänä viikossa. Opetusta oli tammikuun puolestavälisestä toukokuun loppuun ja syyskuun alusta joulun alle. Luokka-asteita oli kaksi ja lukujärjestykseen kuului paljon leikkiä ja askartelua. Koulussa opetettiin myös perustaitoja eli lukemista, kirjoitusta, laskentaa ja erilaisia kädentaitoja. Koulu oli ruotsinkielinen ja oppilaiden kielijakauma vaihteli vuosien saatossa. Aloitusvuosina oli suomenkielisiä oppilaita yli kuusikymmentä prosenttia. Opettajina Hanna Rothmanin ruotsinkielisessä lastentarhassa toimivat pitkään Ebba Schildt ja Gerda Stude. Vuodesta 2005 alkaen olemme keränneet muistoja, kuvia ja materiaalia täällä olleilta ihmisiltä. 100-vuotis juhla-dvd julkistetaan syyskuun 4.päivänä 2013 iltajuhlassamme. Historia- ja muisteluilloissa olemme kuulleet eläviä tarinoita eri vuosikymmeniltä ja todenneet että perusasiat opetuksen sisällöissä säilyivät kuin myös lämminhenkisyys.

Kuva: Sedmigradsky säätii

Pirjo Timonen-Hakala vieraili talossa 71 vuoden jälkeen ja muisteli aikaa 1920 ja -30 luvulla kun asui kadun varrella olevassa huoneistossa. 3-vuotiaana kadun muurireunuksella istuen hän seurasi äitejä jotka toivat lapsiaan rappuja ylös kouluun. Hän kiipesi perässä ilmestyen ”Stora mammin” eteen ja kertoi että tulee kouluun kun on 4-vuotias ja pääsikin oppilaaksi helmikuussa. Veli kävi tätä koulua ja myös talonmiehen tytär ja poika. Eila oli Pirjon hyvä ystävä. ”Kaksikielisiä olimme me lapset silloin ja lastenlaulut osasinkin vain ruotsiksi. Juhlia järjestettiin mielellään. Oli sellaiset nukkekemut ja tyttöillä oli nuket mukana ja pojilla airue nauhat ja päähineet ja lippuvartio vanhan herran muotokuvan vieressä. Nukeilla oli muuten oikeat hiukset ja niitä sitten kun leikattiin, niin olivat lopulta melko kaljuja.”

Kuva: Doris Lehto (os. Westerlund) kotiarkisto

”Stora mami ja Lilla mami asuivat yläkerrassa ja keittäjä muistaakseni myös. Lämmitys oli sellainen kuumailmalämmitys, mutta se muutettiin myöhemmin kun siitä tuli käryä. Koksilla sitten lämmitettiin. Koululla oli yläpiha, tuo terassipiha ja alapiha myös käytössä. Yläpihalla oli kallioon hakattu kuoppa ja siinä lampi jossa ankat pulikoi. Ankkoja oli useampia. Meitä lapsia kiellettiin kastelemasta itseämme, mutta kyllä siinä niinkin joskus kävi. Ankkoja vietiin yöksi talon alapihan kautta pannuhuoneeseen. Muistan kuinka ihmiset kävivät ihan kuvaamassa ja katselemassa sitä. Talonmiehen äiti, Eilan mummu oli hyvin pitkä hoikka mummu ja hän vei ankat pihalta portaat alas kadulle ja komensi sisälle. Se oli niin mukavan näköistä. Pihalla oli oravahäkki ja sisällä oli jossain vaiheessa valkoisia pieniä hiiriä, joita hoidettiin. Häkki oli kerran jäänyt auki ja hiiret karkasivat. Niitä haettiin sitten pitkin taloa ja hiiriharrastus loppui siihen. Jouluksi valettiin kynttilöitä ja pidinkin kynttilää kauan itselläni” kertoi Pirjo Timonen-Hakala.

”Koulussa ei silloin ollut varsinaista isoa ruokaa. Meillä oli sellainen Oslo-aamiainen, kevyt lounas päivittäin. Siihen kuului puuro, marjakeitto ja voileipä. Monella lapsella oli aliravitsemusta ja heille annettiin siirappimaista, hyvänmakuista vitamiinipitoista Ovomaltinea. Muistan kuinka pettynyt olin kun en sitä saanut. Olin kauppiaan tytär enkä ehkä siksi ollut aliravittu. Iloni oli suuri kun Stora mami toi sitä syntymäpäivä lahjakseni purkin. Lauantaisin oli koulua ja silloin oli Farbror-päivä. En oikein tiedä kuka tuo Farbror oli, mutta lauantaisin oli ruokana sitten perunoita ja läskisooisia. Lauantaina ripustettiin meille lapsille pussi kaulaan kotiin vietäväksi ja maanantaina siinä tuotiin yksi raha koululle jos pystyi maksamaan. Maksu ei ollut kuitenkaan pakollinen” muisteli Pirjo menneitä aikoja.

Doris Lehto (os. Westertlund) kävi pientenlastenkoulua 1930-luvulla sisarusten ja serkkujensa kanssa ja kertoo kirjees-

sään. Koulupäivän ohjelma oli seuraavanlainen: Päivän pituus oli 10-14. Päiväohjelmassa oli piirustusta, laulua ja leikkiä. Päivällä ennen ruokailua ylemmässä kerroksessa käytiin alemman kerroksen pienessä wc:ssä ja pestiin kädet pienissä lavuaareissa. Ennen ruokaa luettiin ruokarukous. Puolen päivän aikaan otettiin unimatot esiin päivälepoa varten, joka kesti 15-20 minuuttia. Sen jälkeen seurasi ulkoleikkejä. Sateella leikittiin ulkoverannalla. Kerran viikossa järjestettiin ”hassuttelu päivä”. KIRSTUSSA oli vaatteita, hattuja ja muuta tavaraa, johon pukeuduttiin. Lauantaina kokoonnuttiin aulaan päättämään viikko. Pojat olivat yhdellä sivulla ja tytöt toisella ja laulettiin: ”Tytöjen tulee niitata ja poikien kumartaa” – ja samaan aikaan niitatiin ja kumarrettiin ja jatkettiin ”lian, lian, lian, lianlei”. Vanhempia lapsia ohjasi ”Stora mami” ja pienempiä ”Lilla mami”. Keittäjä oli nimeltään ”Sigrid tati”. Kerran keväessä oli nukkejuhlat. Tytöt ottivat nuket mukaansa. Pojat tekivät itselleen paperihatut ja heillä oli kaksi Suomen lippua kun he tulivat jonossa saliin. Mehu ja pullat maistuivat hyviltä.

”Yläpihalla oli kallioon hakattu kuoppa ja siinä lampi jossa ankat pulikoi. Ankkoja oli useampia. Meitä lapsia kiellettiin kastelemasta itseämme, mutta kyllä siinä niinkin joskus kävi.”

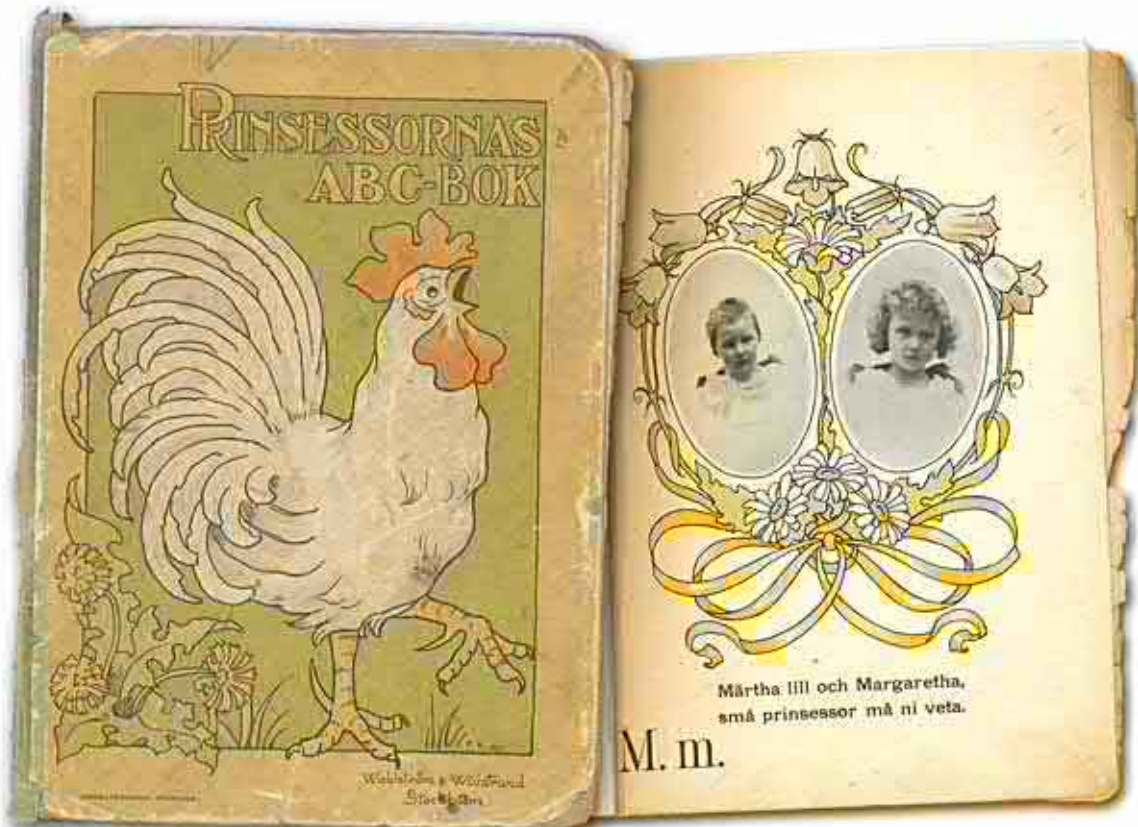
Brita Kunz (os. Nyren) kävi pientenlastenkoulua sotavuosina 1939-1943. Myös hänen vanhempi veljensä kävi samaa koulua. Sodan syttyessä koulunkäynti oli pirstaleista ja lapsia evakuoitiin myös maalle. Britan perhe pysyi kuitenkin Helsingissä isän työn vuoksi. Brita muistaa muun muassa olleensa Brahen ulkoilupuiستossa kun lentokoneesta pudotettiin pommi. Hänen veljensä muistaa tapahtuneen myös ja sen että pommitusvaroitusta oli myöhässä. Brita muistaa seisoneensa milloin rappukäytävässä milloin porttikäytävässä suojaa hakemassa. Koululla pommitusuojana toimi ”vinkkelikellari” vinokattoinen kellaritila. Yleensä pommitukset tapahtuivat öiseen aikaan. Brita totesi, ettei lapsi ymmärtänyt vaaraa vaan sopeutui siihen ja ajatteli, että näin kuuluu elää, vakavasti. Sota-aikana joulujuhla ei pimennysmääräysten vuoksi voitu aina pitää illalla niin että vanhemmat olisivat päässeet mukaan. Silloin oli pikkujoulujuhla lapsille päivällä. Rauhantulua hän oli kysynyt äidiltä ”mitä se tarkoittaa?” Hän muistaa vaistonneensa, että se on jotain hyvää, koska ihmiset olivat toisennäköisiä, helpottuneita.

Brita kertoi, että koulussa oli oma järjestys ja säännöt ja niitä noudatettiin. ”Me oltiin niin kilttejä lapsia, ettei tätien tarvinnut paljoa kommentia”. Britalla on tallessa paljon koulumuistoja, kiiltokuvia, askartelu- ja käsitöitä. ”Lehdistä ja tuotepakkauksista leikattiin taiteen kuvia ja kuvioita. Tuttua oli pahviompelu ja lankojen pujottelu vohvelikankaaseen. Pahvinaru, nykyinen muotimateriaali, oli sota-aikaan paljon käytössä. Koulussa oli myös leikkikoti, lasten mittojen mukaan rakennettu nurkkaus. Muistan vain yhden leikkikerran ja silloinkin aika oli kovin lyhyt. Muuten ovat mieleen jääneet kevätkäytävät, Sedmigradskyn syntymäpäiväjuhlat ja Lucia-juhlat ennen joulujuhlia. Ruokailusta muistan hopeateen, joka oli vettä, sokeria ja maitoa. Veljeni muistaa samettisopan, joka

Kuva: Doris Lehto (os. Westerlund) kotiarkisto

elegantista nimestään huolimatta koostui vedestä, jauhoista, maidosta ja suolasta.” Koulun kirjat kertovat, että niihin aikoihin kun Brita aloitti koulun, kiusasivat tarttuvan lastentaudit pikkuisia usein. Joskus koulu jouduttiin sulkemaan niiden vuoksi. Tavallisimpia olivat kurkkumätä, hinkuyskä, keltatauti ja erilaiset rokot tulirokosta sikotautiin. Vuoden 1941 keväällä oli vanhempainilta, jossa terveydenhoitaja E.Öhman kertoi taudeista ja kurkkumätärrokotuksesta. Illan jälkeen 38 lasta otti vapaaehtoisen rokotteen. Pauli Hartzell Kirstarin jengistä (Kirstinkadun jengi) muisteli lapsuuttaan ja olemistaan 1930-luvulla Sedmigradskyn pienten lasten koulussa. Samoin Seppo Lempinen, joka palasi sodan jälkeen Ruotsista takaisin ja oli pienen ajan myös täällä. Kaksikielisyys on koettu lahjaksi ja useampi on kiitellyt vanhempiaan siitä, että ovat näin oppineet lapsena ruotsinkielen. Liisa Lankisella on muistonhippusia kesäkodilta ja siitä että on ollut täällä sodan päätyttyä aivan pienenä. Äidillä oli töitä, kun jälleerakentaminen pääsi vauhtiin ja silloin seimen puolelle otettiin myös alle kolmen vanhoja lapsia. Liisa muistaa miten joku toinen pieni puhui ”tättäree-kieltä” ja ettei ymmärtänyt siitä mitään. Pirjo-Liisa Svärd tuli pientenlastenkouluun 1950-luvulla neljävuoiaana.

Kuva: Vesa Sorjonen

Hän muistaa miten jännitti tulla. Aulassa oli vastassa iso liukumäki ja leikkitarvotteita kauniisti esillä. Jännitys unohtui ja alkoi leikit. Sodan jälkeisten isojen ikäluokkien vuoksi oli vaikeaa saada lastentarhapaikkaa. Päivän ohjelmassa oli ulkoilua, leikkiä, musiikkia, käsitöitä, veistoa pojille ja oikeita töitä lapsille kuten perunankuorintaa, hopeiden kiillotusta, kukkien hoitoa ja muuta koulun toimintaan liittyvää askareita. Tuntui hyvältä kun luotettiin ja sai tehdä oikeasti. Fröbeliläinen pedagogiikka näkyi esimerkiksi matematiikan opetuksessa, kun vohvelikan-gastöissä laskettiin ruutuja ja pujoteltiin lankoja. Pirjo-Liisa muistaa miten oppi neljävuotiaana virkkaamaan ja tahtoi op-

vehreän puutarhapihan ympäröimänä ollut ”kasvattaa lapsia kuin pieniä kasvin taimia puutarhassa rakkaudella”.

Kumppanuustalo Hannan kahdeksan vuoden toiminnan ajalta on jo paljon muistoja. Tässä juhlalehtisessä ne ovat kuitenkin sivuosassa. Ehdimme niitä kertomaan vaikka vuonna 2015 Hannan viettäessä 10-vuotisjuhlaansa. ”Tämä on edelleen paratiisi. Täällä tapahtuu monenlaista, on monenlaisia ihmisiä, eri-ikäisiäkin. Tätä taloa tarvitaan. On saatu hyvä henki – ihmisten tasavertainen kohtelu, oma-aloitteisuutta arvostetaan ja annetaan mahdollisuuksia. Toisista huolta

kantaminen on hyvä asia.”

”Talolla on suuri merkitys myös alueen järjestöille ja verkostoitumiselle sekä suvaitsevaisuutta edistävälle toiminnalle. Kaupungin-osasivujen ja nettipisteiden merkitys asioiden hoitoon on tärkeä kaikillekin kävijöille. Tuntuu hyvältä kun olemme yhdessä saaneet aikaan tämän talon. Täällä on mahdollisuuksia harrastaa ja myös työllistyä tai hakea oppia eteenpäin”. Kävijöiden ja talon toimijajärjestöjen edustajien kommentit kertovat osan talon merkityksestä. Hannassa toimii räätälöidyn työllistämisen malli

jota koordinoi kaksi kaupungin työntekijää. Tavoitteena on löytää jatkopolkuja työelämään, koulutukseen tai muu hyvä henkilökohtainen ratkaisu tulevaan. Oppilaitos yhteistyö tuo opiskelijoita taloon sovitusti työharjoitteluun tai tekemään opinnäytetöitä. Kumppanuustalo Hannassa on ollut ja on monenlaista toimintaa. Asukasbuffetti, Bitti-Hanna nettipiste, liikuntaa ja hyvinvointineuvontaa, ompelupaja, erilaista ryhmä- ja kerhotoimintaa mm. taideryhmä, kirjoittaja- ja elokuvakerho, taidenäyttelyjä, teatteria ja tapahtumia, palstaviljelyä ja mehiläishoitoa Lapinlahden alueella. Asukastoimintaa suunnitellaan kerran kuussa avoimessa kokouksessa.

Kumppanuustalo Hannan kausiohjelma ja viikko-ohjelma www.alppila.net

Kuva: Vesa Sorjonen

Kuva: Doris Lehto (os. Westerlund) kotiarkisto

pia viisivuotiaana kutomaan. Sen opin hän sai myös. Lelut olivat puusta ja luonnonmateriaaleista. Ne tuntuivat hyviltä. Leluja oli paljon ja ne olivat lasta arvostaen esillä. Sama vaade oli lapselle pitää ne järjestyksessä. Ilmapiiri oli lämmin ja tädit mukavia. Juhlamuistoista paras on eräs kevätjuhla, kun salin ovet aukesivat ja opettajat seisoivat siellä. He olivat tehneet uskomattoman upeat hameet kreppipapereista ja olivat niin kauniita. Syksyisin muistettiin aina Sedmigradskyä ja käytiin Hietaniemessä haudallakin.

”Ulkona oltiin paljon ja leikittiin pihaleikkejä. Jos joku ei osannut kieltä, niin tulkittiin ja autettiin. Se oli lasten omaa vastuunottoa, että leikki sujui. Oli keinua, potkulautoja ja monenlaista touhua. Ison koivun ympärillä oli hiekkalaatikko ja siinä leikittiin. Ajatella, että sama koivu on edelleen tuossa pihalla. Sateella leikittiin katoksessa. Silloin 50-luvulla ei ollut enää eläimiä pihalla. Täällä oli opettajia, jotka ihan oikeasti tiesi mistä lapset nautti ja oppi” kertoo itse myös päivähoitoalalla työuran tehnyt Pirjo-Liisa. Päiväkotitoiminnan jatkuessa tässä rakennuksessa Hanna Rothmanin ruotsinkielisenä lastentarhana ja L’ecole Francaise Jules Vernen pientenosastona on varmastikin yhteisenä ajatuksena tässä kauneutta huokuvassa vanhassa rakennuksessa ja

MINNEN FRÅN ÅRENS GÅNG

Sedmigradskys småbarnskola började sin verksamhet i denna byggnad 15.4.1914 och öppningsceremonin tog plats den 24 i samma månad.

De första lärarinnorna var **Nanny Lagerblad** och **Edith Holmström**, senare kom **Margit Hollmerus** och **Birgit af Hällström**. Det första året hade skolan hela 61 barn som elever. De var i genomsnitt äldre än vanligt för de hade väntat på den nya skolbyggnaden i mer än ett års tid. På hösten började 28 nya elever och småningom började åldersstrukturen bli etablerad. Man kom till skolan som 3-4 åring och från den flyttade man till folkskola. Man utgav en annons i tidningen där man talade om att undervisningen skedde med en fröbelsk metod, på svenska, tre till fyra timmar per dag och sex dagar i veckan. Undervisningen pågick från mitten av januari till slutet av maj och från början av september till jul. Det fanns två klass-stadien och i läsordningen fanns mycket lek och systerställning. I skolan undervisades också grundfärdigheter som läsande, skrivande, matematik och olika hantverk. Skolan var svenskspråkig och elevernas språkfördelning varierade under årens lopp. Under de första åren var de finskspråkiska elevernas andel över 60 procent. Som lärare i Hanna Rothmans svenskspråkiga barnträdgård verkade länge Ebba Schildt och Gerda Stude. Fr.o.m. år 2005 har vi samlat minnen, foton och material av folk som varit här. En 100-års jubileums-dvd skall utges 4.9.2013 på vår kvällsfest. Under historie- och memoarkvällar har vi fått höra levande berättelse från olika decennier och lärt oss att undervisningen höll väl fast i grundkunskaper- nas lärdom men bibehöll ändå en varm anda.

Pirjo Timonen-Hakala kom på visit till huset efter en tid på 71 år och hon erinrade sig om tiden på 1920- och 30-talet då hon bodde i lägenheten som låg mot gatan. Som 3-åring satt hon på murkanten och iakttog mödrarna som hämtade sina barn till skolan längs trapporna. Hon klev trapporna upp och stod framför "Stora mami" och anmälde att hon skall komma till skolan när hon fyller 4 år och i februari fick hon bli elev. Hennes bror gick i skolan liksom gårdskarlens dotter och son. Eila hette Pirjos väninna. "Vi barn var tvåspråkiga då, och barnsångerna kunde jag endast på svenska. Festerna var mycket omtyckta. Man hade dockfester där flickorna hade med sig dockor, pojkarna sjömanskostymer med prydliga band och mössor och de hade fanvakt vid den gamla herrns porträtt. Dockorna hade annars riktigt hår och efter åtskilliga hårklipp blev de rätt så skalliga."

"Stora mami och Lilla mami bodde i övre våningen och såvitt jag minns även kokerskan. Värmeanläggningen var sådan att det blåste varm luft men den ändrades senare för den osade. Sen värmdes vi med koks. Skolan hade övre gården, den med terrass till sitt förfogande och även nedre gården tillhörde skolan. På övre gården fanns en grop urholkad i sten och i gropen en damm där ankor plaskade. Det var många av dem. Vi barn fick inte väta oss men ibland hände det ändå. Ankorna fördes via nedre gården till pannrummet för övernattnings. Jag minns hur folk kom för att titta och fotografera när detta hände. Gårdskarlens mor, Eilas mormor var en mycket lång och slank mormor, och det var hon som tog ankorna från gården och kommenderade dem in för natten. Det var så roligt att se på. På gården fanns också en ekorrhör och i burens fanns i något skede små vita möss som vi tog hand om. Men en dag hade

Foto: Doris Lehto (f. Westerlund) hemarkiv

buren blivit öppen och mössen smet iväg. Det ledde ju till att vi fick jaga möss runt om i huset och det blev nog slutet på vår mösshobby. Vid jultid göt vi egna ljus och ett ljus hade jag länge kvar”, berättade Pirjo Timonen-Hakala.

”Skolan hade vid den tiden ingen egentlig stor måltid. Vi hade en sån där Oslo-frukost, en lätt lunch varje dag. Till den hörde gröt, bärsoppa och smörgås. Många av barnen var undernärda och de fick en sirapsliknande, välsmakande och vitaminrik dryck Ovomaltine. Jag minns så väl hur besviken jag var när jag inte fick den. Jag var handlarens dotter och därför inte undernärdd. Jag blev jätteglad när Stora mami gav mig en burk Ovomaltine på min födelsedag. Lördag var också skoldag och på lördag var det Farbror-dag. Jag vet inte riktigt vem denna farbror vad, men på lördagar hade vi som måltid potatis med fläsksås. På lördag fick vi barn en påse hem med oss, och i denna påse hämtade vi sen på måndag en penning till skolan om man kunde betala. Man var dock inte tvungen att betala” erinrade sig Pirjo om försvunna tider.

Doris Lehto (f. Westerlund)

gick i småbarnsskolan under 1930-talet med sina syskon och kusiner, hon berättar följande i sitt brev. ”Skoldagens program var följande: Dagens längd var mellan kl. 10-14. Dagsprogrammet bestod av teckning, sång och lek. På dagen före maten i övre våningen besöktes nedre våningens små toaletter och händerna tvättades i små lavoarer. Före maten lästes bordsbönen. I Jesu namn till bords vi gå. Välsigna Gud den mat vi får. Tack gode Gud för maten. Amen. Vid halva tiden togs sovmattona fram för dagsvilan som var 15-20 minuter lång. Därefter följde utelekar. Vid regnväder var man på uteverandan. En dag i veckan ordnades ”lustiga dagen”. I en kista fanns kläder, hattar och andra föremål, som man klädde sig i. På lördag samlades man i hallen för att avsluta veckan. Pojkarna på ena sidan och flickorna på den andra. Man sjöng: ”Flickorna skall niga och pojkarna skall bocka”- samtidigt som man neg och bockade och fortsatte ”lian, lian, lian, lianlei”. De äldre barnen leddes av ”Stora

mami” och de mindre av ”Lilla mami”. Kokerskan hette ”tant Sigrid”. En gång på våren firades en dockfest. Flickorna tog med sig sina dockor. Pojkarna gjorde åt sig pappershattar och hade två finlandsflaggor då de tågade in i salen. Saft och bulle smakade gott.”

Brita Kunz (f. Nyren) gick i småbarnsskolan under krigsåren 1939-43. Hennes äldre bror gick också i skolan. När kriget bröt ut var skolgången splittrad och barn evakuerades också till landsbygden. Britas familj stannade dock i Helsingfors beroende på faderns jobb. Brita minns att hon varit i Braheparken när en bomb fälldes från ett flygplan. Hennes bror kommer också ihåg händelsen och han minns att bombvarningen kom för sent. Brita minns att hon var ibland i trappuppgångar och portgångar när hon sökte skydd för bomberna. Skolans bombskydd var ”vinkelkällaren”, källarutrymmet med snett tak. Bombningarna skedde oftast vid nattid. Brita konstaterade att som barn förstod man ej att det var farligt, man anpassade sig och tänkte att såhär skall man väl leva, allvarligt. Under krigstiden kunde man inta ha någon julfest på kvällen med föräldrar på grund av bestämmelserna för mörkläggnings i staden, man hade i stället en lillajulfest för barnen vid dagtid. När freden kom minns hon att hon frågat sin mor vad detta betyder. Hon har en minnesbild om att detta var någonting gott, för människorna blev annorlunda, de blev lättnade.

Brita berättar att skolan hade egna regler och dessa följde man. ”Vi var så snälla barn, att tanterna nästan aldrig behövde höja rösten.” Brita har ännu kvar många skolminnen, glansbilder, handarbeten mm. Från tidningar och förpackningar klippte

Foto: Doris Lehto (f. Westerlund) hemarkiv

man ut bilder och figurer. Det var bekant att sy med papp och att tråda tråd i väffeltyg. Papptråd, idag ansedd trendig, var vanlig under kriget. Skolan hade också ett lekhem, ett hörn som var gjort enligt barnens mått. Jag minns endast en lekstund och den var tyvärr mycket kort. I övrigt kommer hon bra ihåg vårfesterna, och Sedmigradkys födelsedagsfester och Lucia-festen innan Julfesten. Från måltider minns jag silvertet som bestod av vatten, socker och mjölk. Min bror minns sammetssoppan som trots sitt fina namn bestod av vatten, mjölk, mjölk och salt. Böckerna om skolan beskriver tiden när Brita

började skolan som en period när smittsamma barnsjukdomar ofta besvärade barnen. Ibland var man tvungen att stänga skolan p.g.a. dessa. "De vanligaste sjukdomarna var difteri, kikhosta, gulsot och olika koppsjukdomar från scharlakansfeber till påssjuka. På våren 1941 höll man ett föräldramöte där hälsosyster E. Öhman berättade om sjukdomar och difterivaccin. Efter mötet tog 38 barn den frivilliga vaccineringsen.

Pauli Hartzell från "Kirstaris gäng" (Kristinegatans gäng) drog sig till minnes om sin barndom och sin vistelse i Sedmigradskys småbarnsskola på 1930-talet.

Likväl Seppo Lempinen som kom tillbaka från Sverige efter kriget och var även han här en liten tid. Man har tyckt att tvåspråkigheten var en gåva och många har tackat sina föräldrar att de på detta vis kunde lära sig svenska som barn. Liisa Lankinen har små minnesbilder om sommarhemmet och om att hon varit här efter kriget när hon var alldeles liten. Hennes mor hade ett jobb när återuppbygganden kom igång och man tog då även barn som var under tre år till barnkrubban. Liisa minns hur en annan liten talade "tättträspråk" och att hon inte förstod ett dugg.

Pirjo-Liisa Svärd kom till småbarnsskolan på 1950-talet som fyraåring. Hon kommer ihåg hur hon var nervös över att komma. I salen blev man mottagen av en stor rutschkana och leksaker fanns prydligt framställda. Då glömde man spänningen och leken började. På grund av de stora åldersklasserna efter kriget var det svårt att få en barnträdgårdsplats. Till dagens program tillhörde friluftsliv, lekar, musik, handarbeten och slöjd för pojkar. Det fanns även riktiga jobb för barnen såsom potatisskalande, silverpolering, blomsterskötsel och annat pyssel som hörde till skolans verksamhet. Det kändes bra att man litade på en och fick göra på riktigt. Fröbelsk pedagogik kunde ses t.ex. när man räknade rutor i väffeltygen och trädde tråd. Pirjo-Liisa minns hur hon lärde sig att virka som fyraåring och ville som femåring lära sig sticka. Det gjorde hon också. Leksakerna var av trä och naturliga material. De kändes bra. Leksakerna var många och de var framställda för barnens skull. Barnen skulle dock hålla dem i ordning. Atmosfären var varm och tanterna var trevliga. Det finaste festminnet var en vårfest när salens dörrar öppnades och lärarinnorna stod där. De hade gjort otroligt fina kjolar av kreppapper och de var så vackra. På hösten kom man alltid ihåg Sedmigradsky och man besökte också hans grav i Sandudd.

"Man var ofta utomhus och lekte på gården. Om någon inte kunde språket tolkade vi och hjälpte till. Detta var barnens eget ansvarstagande för att lekarna skulle gå bra. Där fanns gungor, sparkcyklar och mycket att göra. Runt om den stora björken fanns en sandlåda där man lekte. Tänk bara att samma björk fortfarande står på gården. När det regnade lekte man under skyddet. Då, på 50-talet fanns inte längre några djur

på gården. Här fanns lärare som verkligen visste vad barnen tyckte om och vad de lärde sig av." berättar Pirjo-Liisa som själv gjorde sitt livsverk på daghemsbranschen. När daghemsverksamheten fortsatte i byggnaden genom Hanna Rothmans svenskspråkiga barnträdgård och L'ecole Francaise Jules Vernes småbarns avd. var säkert en gemensam tanke att i denna vackra och gamla byggnad som är inringad av en frodig trädgård "fostra barn som små växtplantor i en trädgård med kärlek".

Foto: Doris Lehto (f. Westerlund) hemarkiv

Under **Kumppanuustalo Hannas** åttaåriga historia har vi redan fått en massa minnen. I denna historik är dessa ändå i en biroll. Vi kommer att kunna berätta om dem t.ex. när Hanna firar sitt 10-års jubileum år 2015. "Detta är fortfarande ett paradiset. Här händer massor av saker, här finns mycket folk, i olika åldrar. Detta hus behövs. Man har skapat en god anda – människorna behandlas jämlikt, eget initiativ respekteras och man ger möjligheter. Att ta hand om andra är värdefullt." "Huset har en stor betydelse även för områdets organisationer, för bildning av nätverk och för verksamhet som främjar tolerans. Stadsdelssidornas och internetpunktens betydelse, i och med att besökare kan ta hand och sköta sina saker, är stor. Det känns bra att vi tillsammans har kunnat få detta hus till stånd. Här har man möjlighet att delta i hobbyn och även bli anställd, man kan lära sig framåt i livet". Besökarnas och husets aktörers kommentarer berättar en hel del om husets betydelse. I Partnerskapshuset Hanna verkar en skraddarsydd anställningsmodell som koordineras av två stadens tjänstnehavare. Målet är att hitta fortsättningsmöjligheter i arbetslivet, skolning eller en annan bra personlig lösning för framtiden. Det har ägt rum och äger rum en stor mängd olika aktiviteter i Kumppanuustalo Hanna. Exempel är kundbuffét, Bitti-Hanna internetpunkten, motion och välvärdnadsrådgivning, syverkstän, olika grupp- och klubbverksamheter bl.a. konstgrupper, skribent- och filmklubb, konstutställningar, teater, evenemang, trädgårdsodling och biodling på Lappvikens område. Boendeverksamheten planeras varje månad i ett öppet möte.

Säsongs- och veckoprogrammen finns på www.alppila.net

Toimintamme tänään, tervetuloa!

Kuvat: Juho Jauhiainen, Danita Kangas-Saarnio, Jarkko Lindblad ja Vesa Sorjonen

Buffetti & torstairuokailu

Bitti-Hanna internetpiste

Liikunta & hyvinvointi

Ompelupaja

Ryhmät & kerhot

Tapahtumat & retket

Palstaviljely & mehiläishoito

Teatteri, taidenäyttelyt

Ilse Berlin: "Olipa hyvää"

Järjestöjen toiminta, mm. radiokerho

Lähteet / källor:

Vuosikertomukset 1912-1963 ("Berättelse öfver Sedmigradskys Småbarnskolor och Marias Asyls verksamhet år ...") SSA Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin arkisto. Säilytyspaikka HKA Helsingin kaupunginarkisto.

Holmström, Edith (toim.): Frans Fredric Sedmigradsky och hans skola. Helsinki, Mercators tryckeri Aktiebolag, 1933.

Sedmigradskys Stiftelse: Sedmigradskys småbarnsskola och Marias asyl. Frenkellska Tryckeri Ab, Helsingfors 1950.

Sedmigradskys Stiftelse: Gamle herrn och hans skola. J.Simelii Arvingars Boktryckeri Ab, Helsingfors 1968.

Stiftelsen Sedmigradsky: Sedmigradskys småbarnsskola. R.Wenman Ekenäs Tryckeri Ab, Ekenäs 2006.

Stiftelsen Sedmigradsky: Den gamle herrn. S.Tolt Ekenäs Tryckeri Ab, Ekenäs 2011.

Arlander, Elisabeth ja Karin Eklund: Hanna Rothman ja lastentarha-aatteen tienraivaus Suomessa. Suom. Aune Krohn. Osakeyhtiö Weilin & Göös Aktiebolag, Helsinki 1923.

Mela Pirkko: Nimineuvoksen testamentti – Franz Fredric Sedmigradskyn pientenlastenkoulu ja sen oppilaat Helsingin koululaitoksen osana 1859-1914. Pro gradu-tutkielma (julkaisematon), Humanistinen tiedekunta, historian laitos. 2003.

Alppila. Alppila-Seuran kotiseutujulkaisu, ilm. 1968-1979. Painopaikka 1968-1970 Paasipaino (Helsinki), 1971-1978 Kustannusosakeyhtiö Yhteistyö (Helsinki) ja numesrosta 3, 4 tai 5/1978 lähtien Mediapaino (Hyvinkää).

Hirvikoski Hannu. "Pirjo Timonen-Hakala kertoi Sedmigradskyn-talon historiaa". Kallio-lehti vk 41-42, 2006, s. 21.

Varo Irja. "Alppiharjun menneisyyttä". Alppila-lehti 4/1971, 6-7.

Topelius, Z: Lukemisia lapsille VI nide. (Alunp. Läsnig för barn, 1883) Suom. V. Tarkiainen, Valter Juva ja Ilmari Säamaa, kuvitus Martta Wendelin. W.S.O.Y, Porvoo – Helsinki 1952. Sis. tarinan Vanha herra (Gamle herrn), joka pohjaa Sedmigradskyn henkilöön.

Kunnaskari, Mia. Kaupunginosasivut www.alppila.net, historiikki 2007-2008

Lehto Doris, os. Westerlund, (kirjeet, valokuvat, käsityöt), Lempinen Seppo, Lankinen Liisa ja Svärd Pirjo-Liisa: haastattelut 100-vuotis historiaprojekti, Toim. Mäki Sinikka, Luostarinen Tomi 2012 .

Kumppanuustalo Hannan muisteluillat 2005 – 2012: Hartzell Pauli, Timonen-Hakala Pirjo, Kunz Brita, Kuusinen Hilikka, Laine Olli.

Sedmigradskys Småbarnsskola. II.
& Kumppanuustalo Hanna 100v.
JUHLAVUODEN OHJELMA

7.2.2013 klo 18 – 21 Juhlavuoden avajaiset ja Juhlanäyttelyt

- Tervetuloa
Juhlavuoden avauspuheenvuoro ja Kiitokset
- Rakennuksen arkkitehtuurinäyttely 7.2.2013 – 25.1.2014 (Buffetiaula)
- 100-vuotisjuhlanäyttely 7.2. – 14.3.2013 (Leijasali)
Näyttelyt on koonnut Vesa Sorjonen, Sinikka Mäki ja historiaryhmä
- ”Runoja Helsingistä” Runo-Elmat ryhmän esitys
- Juhlalehtinen ja 100-vuotis juhlakahvit

7.3.2013 klo 18 – 20 Muisteluilta ”Tarinoina vuosien varrelta”

- Kuvia ja materiaalia menneiltä vuosilta, mukavaa yhdessäoloa, sana on vapaa
- 100-vuotisjuhlanäyttely 7.2. – 14.3.2013 (Leijasali)
- Kahvitarjoilu

16.5.2013 klo 18 – 20.30 Muistot ja Musiikki-ilta

- Hannan pihalla elävää musiikkia, tanssia ja muistoja
- Grilli kuumana ja pieniä herkkuja tarjolla
- Kallio kukkii Hannassa -taidenäyttely 13.5. – 14.6.2013
- Yhteisnäyttely, Hannan taiteillaan yhdessä ryhmä, Leijasali

4.9.2013 klo 18 – 21 Juhlavuoden pääjuhla

- Henkilöesittely Franz Fredric Sedmigradsky, Den Gamle Herrn
- Sedmigradskyn muotokuvamaalauksen julkistaminen (Sari Nieminen, 2013)
Muotokuvamaalaus F.F.Sedmigradsky, Johan Lindh´n mukaan. Maalaus tehty vanhalla kuullostekniikalla Alfa-Art taideoppilaitoksessa. Alkuperäinen muotokuva on Sedmigradsky Säätiöllä Helsingissä. Muotokuva tehty Sedmigradsky Säätiön luvalla ja yhteistyössä.
- 100-vuotis juhla-DVDn esittäminen ja julkistaminen (Sinikka Mäki, Tomi Luostarinen)
- Näyttely F.F. Sedmigradsky ja pientenlastenkoulu 4.9. – 18.10.2013 (Leijasali)
Koonnut Vesa Sorjonen, Sinikka Mäki ja historia ryhmä
- Juhlarajoilu

15.10.2013 klo 13 Syntymäpäiväkahvit ja klo 14.30 kukkien vieni Hietaniemen hautausmaalle

- Näyttely F.F.Sedmigradsky ja pientenlastenkoulu 4.9. – 18.10.2013 (Leijasali)

25.1.2014 klo 10 – 14 Lasten Päivä Hannassa

– Riemukas lastentapahtuma ja Juhlavuoden päätös

Juhlavuoden tapahtumien järjestelyissä ovat mukana kaikki Kumppanuustalo Hannan toimijajärjestöt

---

**TERVETULOA JUHLIMAAN
100-VUOTIASTA TALOKAUNOTARTA**

Kumppanuustalo Hanna, Sturenkatu 12, 00510 Helsinki

*Perille pääset: bussit 23, 51, 58 ja 70T sekä raitsikat 1, 3b ja 9.
www.alppila.net*

*Lisätiedot p. 050 5287797 Marjatta Vesterinen,
marjatta.vesterinen@hel.fi tai
Sirrku Miettinen, sirrku.miettinen@hel.fi ja
Sinikka Mäki, sinikka.maki@hel.fi*

Sedmigradskys Småbarnsskola. II.
& Kumppanuustalo Hanna
JUBILEUMSÅRETS PROGRAM

7.2.2013 kl 18 – 21 Invigningen av jubileumsåret och utställningarna

- Välkomst- tack och öppningstalen.
- En bestående arkitekturutställning 7.2 – 25.1.2014 (Buffe'salen)
- 100-årsjubileumsutställningen 7.2 – 14.3.2013 (Leijasalen)
Utställningen uppsatt av Vesa Sorjonen, Sinikka Mäki och historiarbetsgruppen.
- ”Runoja Helsingistä” En uppvisning av gruppen Runo-Elmat
- Jubileumsbladet och 100-års jubileumskaffe

7.3.2013 kl 18 – 20 Memoarkväll ”Tarinoina vuosien varrelta”

- Bilder och material från gångna år, trivsel tillsammans, ordet är fritt
- 100-årsjubileumsutställningen 7.2 – 14.3.2013 (Leijasalen)
- Kaffeservering

16.5.2013 kl 18 – 20.30 Memoar- och Musikkväll.

- Levande musik, dans och minnen på Hannas gård
- Grillen är varm och smält och gott serveras
- Kallio kukkii Hannassa Konstutställningen 13.5 – 14.6.2013
- En gemensam utställning, Hannas grupp ”taiteillaan yhdessä” Leijasalen

4.9.2013 kl 18 – 21 Jubileumsårets huvudsakliga fest

- Personpresentation Franz Fredric Sedmigradsky, Den Gamle Herrn
- Lanserandet av porträttmålningen av Sedmigradsky (Sari Nieminen, 2013)
- Porträttmålning av F.F.Sedmigradsky, enligt Johan Lindh. Målningen är gjord med en gammal laseringsteknik i Alfa-Art konstinstitutet. Det originala porträttet finns hos Stiftelsen Sedmigradsky, som har bidragit och gett tillstånd till målningen.
- Visning och presentation av 100-års jubileums-dvd:n (Sinikka Mäki, Tomi Luostarinen)
- Utställningen F.F. Sedmigradsky och småbarnskolan 4.9. – 18.10.2013 Leijasalen
Uppsatt av Vesa Sorjonen, Sinikka Mäki och historiarbetsgruppen
- Jubileumsservering

15.10.2013 kl 13 Födelsedagskaffe och kl 14.30 förandet av blommor till Sandudds begravningsplats

- Utställningen F.F. Sedmigradsky och småbarnskolan 4.9. – 18.10.2013 Leijasalen

25.1.2014 kl 10 – 14 Barnens Dag i Hanna – Ett glädjefullt evenemang för barn och avslutningen av jubileumsåret

I arrangerandet av jubileumsårets evenemang har alla Kumppanuustalo Hannas aktörer och organisationer gjort ett bidrag

---

VÄLKOMNA MED ATT FIRA DET 100-ÅRIGA VACKRA HUSET

Kumppanuustalo Hanna, Sturegatan 12, 00510 Helsingfors

Du kommer fram med bussar 23, 51, 58 ja 70T och spårvagnar 1, 3b och 9. – www.alppila.net

*Mera info tel. 050 5287797 Marjatta Vesterinen,
marjatta.vesterinen@hel.fi eller
Sirrku Miettinen, sirrku.miettinen@hel.fi ja
Sinikka Mäki, sinikka.maki@hel.fi*